

CRÒNICA DE LA JORNADA

LA POLÍTICA LINGÜÍSTICA A LA REPÚBLICA CATALANA

Dijous, 30 de març de 2017

En el marc de la campanya “La República que farem” es va organitzar la jornada “La política lingüística a la República Catalana. En **David Agustí**, secretari nacional de Política Cultural, Educació i Esports d'Esquerra Republicana, en va donar la benvinguda i va presentar la jornada.

PILARS DE LA REPÚBLICA

Tot seguit, l'**Oriol Torras**, president de la sectorial de Política Lingüística, va presentar els pilars de la República en aquest àmbit:

EL CATALÀ, LLENGUA VERTEBRADORA D'UNA SOCIETAT PLURILINGÜE

La República ha de vetllar pel respecte dels drets individuals i col·lectius de tots els seus ciutadans, i la llengua n'és un exemple paradigmàtic. A Catalunya es parlen prop de 300 llengües, per tant, la societat catalana és plurilingüe. I, com a tal, cal abordar la política lingüística garantint que ningú sigui discriminat per raons de llengua. El català i l'occità, com a llengües pròpies de Catalunya, han d'esdevenir vertebradores de la nova República, que ha de dotar-les de les eines adients perquè es preservin en el territori que els és propi i garantir-ne el futur.

1. Un marc jurídic garant dels drets lingüístics de tots els ciutadans

Cal trencar amb el model de política lingüística que hi ha hagut fins ara a Espanya i apostar clarament per la diversitat lingüística i perquè ni el català ni l'occità estiguin subordinats lingüísticament a cap altra llengua. La política lingüística del nou país serà la que decideixin els catalans democràticament. I, en tot cas, des d'ERC apostem perquè el català hi tingui un valor central ineludible, ja que es tractarà d'una llengua d'Estat. A la vegada, el model lingüístic ha de garantir que cap ciutadà perdi els drets lingüístics que té ara, que ningú pugui ser discriminat per raons de llengua i que cap llengua pugui ser imposada a ningú. Establir un marc jurídic amb una o diverses llengües oficials és la solució per la qual han optat alguns països al llarg de la història, entre els quals Espanya i França. Però no és ni de bon tros l'única ni una norma que s'hagi de seguir imperiosament en la construcció d'un nou Estat. En aquest sentit, s'opti per aquesta o per qualsevol altra forma jurídica, la nova República serà una oportunitat d'or per ser pioners en aquest camp i pensar un marc jurídic nou de cap a peus que garanteixi els drets lingüístics de tota la ciutadania.

2. Els Països Catalans, l'espai natural de la llengua catalana

L'objectiu prioritari de la política lingüística és el d'arribar a la plena normalització de l'ús de la llengua en tots els àmbits arreu dels Països Catalans. La situació crítica en què es troba l'idioma en alguns àmbits sectorials o territorials demana mesures específiques a les quals l'Administració de la República, conjuntament amb l'entramat associatiu i institucional de tot el territori, ha de donar suport decididament.

3. L'educació, el planter dels futurs ciutadans poliglots

El coneixement de la llengua catalana del 100 % de la població serà una prioritat en el nou país. I aquest coneixement quedarà garantit mitjançant un sistema educatiu universal i inclús que no faci diferències per raó de llengua, i amb un sistema d'acollida de nouvinguts que tingui en compte

aquest principi. A la vegada, caldrà superar l'actual marc basat en l'anomenat *bilingüisme*, per tendir a una educació que cerqui l'ideal que els ciutadans de Catalunya siguin vertaders poliglots un cop acabin el cicle educatiu. El dret d'aprendre català i occità s'haurà de declarar bàsic i no condicionat a disponibilitat pressupostària.

4. Pioners cap a l'excel·lència en gestió lingüística empresarial

Entenem l'empresa com a part fonamental del sistema comunicatiu del nou país i és per això que ha de ser la punta de llança del nou model de política lingüística. A la vegada, en el marc de l'economia basada en el coneixement i la informació, la diversitat lingüística i l'impuls de la llengua catalana són dos elements que contribueixen al desenvolupament de la societat catalana en el marc de la globalització.

5. Una Administració eficaç, respectuosa i modèlica en l'atenció de la diversitat lingüística

L'administració del nou país ha de ser capaç d'atendre la diversitat lingüística de la ciutadania mitjançant l'establiment regulat dels usos administratius de les llengües que es parlen a Catalunya. El català i l'occità, pel fet de ser les llengües pròpies de Catalunya, han de ser les llengües d'ús preferent i prioritari en tots els nivells de l'Administració. Alhora, els ciutadans han de poder ser atesos en castellà o en altres llengües si és necessari sota el criteri de disponibilitat lingüística.

6. Un espai comunicatiu català

Els mitjans de comunicació tenen un paper fonamental en la política lingüística i són una eina de primer ordre per a la normalització lingüística del català. Actualment, els mitjans de comunicació, i sobretot els mitjans audiovisuals, són majoritàriament en castellà. És per això que caldrà regular aquest espai perquè els operadors de serveis de comunicació audiovisual promoguin els valors de la diversitat lingüística i difonguin continguts d'acord amb les polítiques lingüístiques de la nova República.

Pilar 7: El català, una llengua mitjana de dimensió internacional

La dimensió internacional i el prestigi de les llengües catalana i occitana estarà garantit pel nou Estat, que vetllarà pel seu ús i reconeixement en tots els organismes internacionals. El català i l'occità seran, doncs, llengües d'Estat, amb tot el que això comporta.

LLENGÜES I DRETS LINGÜÍSTICS A LA REPÚBLICA CATALANA

A continuació va tenir lloc la taula rodona "Llengües i drets lingüístics a la República Catalana" que va comptar amb la participació d'en **Lluís de Yzaguirre**, professor de l'IULA i director del Laboratori de Tecnologies Lingüístiques, **Eunice Romero**, llicenciada en ciència política i experta en identitat, construcció nacional i immigració, **Marçal Girbau**, filòleg i occitanista, **Elvira Riera**, llicenciada en Filologia Catalana i màster en Lingüística Aplicada (UB), **Santiago Frigola**, professor de llengua de signes catalana (UPF i CEIR), i la **Teresa Vallverdú**, diputada al Parlament de Catalunya, encarregada de moderar la taula.

El primer en intervenir és en Lluís de Yzaguirre, professor de l'IULA i director del Laboratori de Tecnologies Lingüístiques. Ell tracta la qüestió sobre el paper que ha de jugar el català a la República i quins objectius, obstacles i solucions. Ell planteja que **els objectius són salvar el català, incrementar el multilingüisme, defensar els drets individuals i col·lectius i fer del multilingüisme una política d'estat i font de riquesa**. Per a ell salvar el català vol dir fer-lo indispensable per a viure a Catalunya. No podem garantir el dret a viure en català si no hi ha la necessitat de conèixer-lo. Per a ell, incrementar el multilingüisme vol dir promoure l'extinció del monolingüisme i aconseguir-ne extingir aquesta actitud. Sobre els drets lingüístics individuals i col·lectius **cal adoptar la Declaració Universal del Drets Lingüístics**. La República hauria de ser la primera del món en adopció en rang del document de la declaració universal de drets lingüístics, en especial en diferenciar els drets de les comunitats territorials de les que no ho són. **Fer del**

multilingüisme una política d'estat i una font de riquesa. No és només una qüestió de gestionar drets i deures. El multilingüisme pot ser la indústria primera, el petroli, amb el control de l'espai radioelèctric, que ha d'incloure la reciprocitat amb els estats veïns, la promoció de les indústries culturals i la flexibilitat en el model escolar. Hem de trobar la manera que hi hagi catalans amb una herència dels països immigrants que conservi la seva llengua ancestral i amb domini del català. Hi ha dos obstacles respecte la llengua. Primer, **el nivell de coneixement de català ara no permet viure en català a tot arreu.** Cal fer pedagogia que la pèrdua de privilegis no es percebi com a pèrdua de drets. S'haurà d'esperar vint anys per viure plenament en català si es vol aconseguir el suport dels que encara no parlen català. Contrastant les dades, hi ha 174.000 persones que viuen a Catalunya i que són nascudes fora de l'estat espanyol que no saben el català, mentre que n'hi ha 30.000 nascuts a l'estat espanyol que no saben català. A parer seu, els catalans castellanoparlants han de tenir garantit el manteniment dels drets lingüístics actuals, però no els que vinguin després de la proclamació de la República. Entre les solucions planteja mesures legals, plans d'aprenentatge i mitjans de comunicació. La gent que no ha tingut l'oportunitat d'aprendre el català hem de ser el màxim comprensius amb ells, però el que han de venir de nou haurien d'aprendre el català per accedir a la ciutadania. En l'àmbit dels mitjans de comunicació diu que s'han de corregir els mecanismes del mercat, posant un taxa als productes culturals que distorsionin l'equilibri lingüístic en l'ecosistema del català.

La segona en prendre la paraula és l'Eunice Romero, llicenciada en ciència política i experta en **identitat, construcció nacional i immigració.** A parer d'ella, referint-se al documents dels pilars de la República, el problema no és de qüestió terminològica sinó de concepte. El debat ha de ser un exercici el més democràtic possible i fer una crítica constructiva. De les contradiccions és d'on més aprenem. Planteja afrontar la voluntat d'obertura al canvi i reconeixement del caràcter dinàmic inherent de les nacions. Cal aprendre la història, referint-se a la història personal viscuda per la societat catalana. Refusa la idea de nació immòbil. A Catalunya, **cal crear un nou relat nacional actualitzat amb una imatge que inclogui la transformació viscuda** en les darreres dècades. Fer un estat nou comporta reptes importants. Ens hem de preguntar, què vol dir tenir una llengua d'estat. L'estat-nació té una relació conflictiva amb la diversitat, especialment amb la diversitat lingüística. La dignitat i l'ús dels catalanoparlants s'han vist coartats per la imposició lingüística de l'estat espanyol amb un projecte nacionalista d'estat totalitzador. Què n'hem après? La dimensió emocional i lingüística de l'ús de les llengües quan desenvolupem la política lingüística. La imposició d'una llengua d'estat és problemàtica, hem de preservar la diversitat lingüística. El català ha reeixit com a llengua de trobada entre catalans d'origen i nous catalans que s'hi han anat sumant. La immersió lingüística va ser una decisió encertada que va evitar que se segreguessin comunitats a l'escola. Durant el franquisme, el català va ser una via de contestació política, de reivindicació de llibertat i dignitat, va ser possible per que hi havia diversos espais de vertebració de comunitat. **Hem de fer un nou estat que aposti per la diversitat lingüística a nivell simbòlic i pràctic.** Si mirem al futur, si fem un estat nou hem d'aspirar que ofereixi respostes a llarg termini en un món en transformació on la diversitat n'és un tret constitutiu. Cal emprendre el repte d'imaginar noves formes d'estatalitat. És important que l'estat no intervingui al detall i permeti la flexibilitat per interactuar des de baix. **Ens hem de prendre seriosament el concepte de diversitat i admetre la pròpia especificitat,** amb un parell de llengües, el català i el castellà, parlades per la majoria de la societat, i més de 300 llengües parlades en contextos específics. Hem de mantenir una observació acurada de l'evolució, quantitativa i qualitativa, en un context plurilingüe. **La gestió del multilingüisme** no ha de ser només des d'un punt de vista de mercat, sinó també reconeixent el valor simbòlic i emocional. Les migracions no són un fet puntual al món contemporani, és nociu mantenir una visió estàtica de les comunitats lingüístiques. La visió de la diversitat o el multilingüisme com a problema és un mantra recurrent de les societats receptores d'immigració en les societats occidentals. Poques vegades s'entén que és un tret constitutiu de les societats

contemporànies i de manera creixent. Les solucions estant convergint però l'enfocament no ha estat encertat, per exemple l'obligatorietat del coneixement de les llengües oficials dels estats per les persones que acaben d'arribar. En contextos de diversitat creixent s'ha optat per les polítiques d'integració que no han de ser mesures d'assimilacionisme cultural. **Si la llengua és percebuda com un peatge difícilment serà un vehicle de vinculació emocional a la comunitat.** Hem de fer una reflexió global. Hem de saber si la política lingüística està produint exclusió o si estem fent servir la llengua per excloure o marginar una població determinada.

El tercer en intervenir és en Marçal Girbau, filòleg i occitanista, que tracta sobre **la condició de l'occità a la República Catalana.** Per a ell, l'occità és el cotó fluix de l'autèntica diversitat a Catalunya. El 2006, amb l'aprovació de l'Estatut, **l'occità va esdevenir llengua oficial a Catalunya.** Aquest és un patrimoni que Esquerra Republicana ha de reivindicar, ja que va ser gràcies, en bona mesura, a en Carod-Rovira. En definitiva, *“volem donar a l'Aran allò que voldriem que Espanya ens donés a nosaltres”*. Amb un consens ampli, la llengua d'Aran ha assolit el màxim reconeixement que pot tenir una llengua a l'administració de Catalunya. Sobre la llei de l'occità hi ha diferents punts de vista sobre el desenvolupament de la llei, però està molt clar que que hom no es pot adreçar en occità a l'administració. El 2015 es va aprovar la llei de l'Aran, que defineix l'aranès com a realitat nacional occitana i el dret a decidir de la Vall d'Aran. Per tant, tenim una monarquia espanyola que reconeix una realitat nacional occitana i en canvi no reconeix Catalunya com a nació. A la nova República no es pot treure drets a ningú, sinó que s'ha d'anar a més. **La nova república serà binacional, la nació catalana i la realitat nacional occitana.** El que serà simptomàtic serà veure com es reflecteix aquesta binacionalitat. La nova República tindrà un deure amb l'Aran i la seva llengua, però són deures que són una inversió. El conjunt de la ciutadania de Catalunya hauria de reconèixer la llengua occitana com una oportunitat. Primer per que dona un missatge a l'exterior que **Catalunya respecta les seves minories.** I segon, **trenca el binomi català/castellà.** Si parlem de drets lingüístics convindrem que no tot ho podem fer amb tres o quatre llengües. La regulació dels drets lingüístics dels occitans és el millor antídote del totalitarisme. Per trencar aquest marc mental espanyol l'occità pot ser una bona eina, però ens ho hem de creure. La República naixerà amb dos trossets de nacions que han de parlar de igual a igual.

La quarta en prendre la paraula és l'Elvira Riera, llicenciada en Filologia Catalana i màster en Lingüística Aplicada (UB). L'Elvira ha treballat trenta anys en la política lingüística per salvar la llengua, des de la socio-lingüística, i recentment ha realitzat estudis sobre la llengua des de l'àmbit de la ciència política, el que permet una nova mirada. Amb una perspectiva global exposa sis idees i una proposta. **Primer, convindria trencar amb el model de polítiques lingüístiques fetes fins ara,** en el que s'han hagut de fer polítiques defensives en un marc conflictiu i competitiu, en el que la política lingüística l'han fet la Generalitat i l'Estat. A l'Estatut teníem competències en matèria de llengua pròpia, en el que s'ha hagut de defensar el català per que hi havia un Estat afavorint el castellà. Però que passa si desapareix aquest poder polític? Automàticament **la República ha de garantir els drets lingüístics de tots els catalans.** Segon, qui som ara i per qui hem de fer polítiques? Qui és el poble. quina és la ciutadania, i qui són els catalans que han de decidir. **Hem de tenir molt en compte la identificació lingüística.** La meitat de la població s'identifica amb el castellà i un terç amb el català. Si parlem de polítiques lingüístiques justes aquest és un punt rellevant. Les identificacions de les persones estan relacionades amb la dignitat de sentir-se membre de ple dret d'un país. Les poblacions llargament establertes en un territori han de veure reconeguda la seva identitat lingüística i les llengües han de tenir reconeixement públic amb les llengües oficials. **Tercer, no amaguem el castellà.** La realitat hem d'afrontar-la, hem d'assumir que el castellà forma part de la nostra identitat col·lectiva. No podem culpabilitzar les persones que s'estimen més el castellà. Podem parlar de llengües pròpies i podem remarcar la seva historicitat, però no podem dir que el castellà no ho és gens. **Quart, siguem clars i explícits en el règim**

lingüístic que proposem. El marc d'usos ha de quedar clar quina és la base de garantia de dret, transparència i debat democràtic. Si amaguem el model lingüístic, si no el deixem clar, no crearem una base de confiança. En l'àmbit de les polítiques lingüístiques arribar a un consens gran és important. No hauria de ser un punt de conflicte, sinó objecte de debat serà basat en la confiança. **Cinquè, la fórmula ha de ser un règim d'oficialitat asimètrica**, en la que el català sigui la llengua preferent, i l'occità a l'Aran. Això no vol dir que no salvem el català. Necessitem partir d'un consens democràtic, lligat a un principi d'equitat, on tothom tingui les mateixes oportunitats. Òbviament, per afavorir el català, s'han de posar limitacions a les llengües que no són preferents i de les llengües més fortes com el castellà. Tot això en un context de màxima capacitat lingüística per garantir un bilingüisme real. **Sisè, defensar la pluralitat.** Hem de trobar els mecanismes per fer augmentar l'ús del català, la nostra complexitat és excepcional però no podem tancar els ulls. El català pot ser la llengua vertebradora, però no serà l'única. **I una proposta, siguem valents.** Tenim mot recels polítics i històrics i molts exemples de com l'estat actua contra el català. Es dolorós assumir que el català i l'occità no són les úniques llengües que identifiquen el país, i hi ha certs riscos, però **fer un model plurilingüe per la República és just, viable i el més intel·ligent.**

El darrer en intervenir és en Santiago Frigola, professor de llengua de signes catalana (UPF i CEIR), que tracta sobre **la presència que ha de tenir la llengua de signes catalana (LSC)** a la República Catalana. Tal i com assenyala, la llengua catalana de signes és una llengua poc coneguda tot i que hi ha molts parlants. La comunitat sorda de Catalunya veu **la LSC com una llengua pròpia amb el seu bagatge cultural.** Es va crear com un canal de comunicació per poder expressar-se. És una llengua viva que ens permet entendre'ns. La LSC és un concepte nou de fa 30 anys, encara que fa uns 250 anys que es va començar a utilitzar sota diferents noms: mímica, llenguatge gestual... Fa 30 anys es va fer oficial com a llengua de signes catalana. La LSC és una llengua jove amb un creixement molt lent que li falta una moderació. La gent la desconeix per que la societat és oïdora i està centrada en l'escolta. La LSC és una llengua que ha estat maltractada. Actualment, hi ha uns 25.000 usuaris de LSC, dels quals 12.000 comunitat sorda, els altres usuaris són intèrprets, familiars i amics. La llengua de signes catalana és una llengua accessible per tothom, una forma d'expressió a l'abast de totes les persones. Realment, **la llengua de signes catalana és una llengua pròpia diferent a les altres.** Hi ha uns estudis en la que es palesa que la llengua de signes que es parlava a Barcelona era molt diferent de la d'altres comunitats autònomes. El 1977, a Madrid, es va celebrar una setmana de teatre en cada dia autonomia feia una acte representatiu. El dia que van actuar la comunitat sorda de Catalunya, alguna gent del públic van demanar que quedés exclosa per que va ser la única llengua que el públic no va entendre. El mateix va passar quan es van editar videos, moment en el que s van adonar que la LSC era molt diferent a la de la resta de l'estat. **En el context internacional la LSC és reconeguda com a diferent**, hi ha un reconeixement internacional. Així es va corroborar que existia com a llengua pròpia. Hi ha varies lleis que la reconeixen. La llei de la llengua de signes catalana, del 2010, aprovada pel Parlament de Catalunya, una aprovació molt emocionant, va assumir **la LSC com una llengua més.** La comunitat sorda considera que la LSC té molt recorregut per fer, no està al mateix nivell que les altres i hi ha un desconeixement generalitzat de la pròpia llengua. El govern català té una estructura però no es troba reflectida, no es troba en l'organigrama, tant en el CPNL com en l'IEC no apareix la LSC. Ens falta molt camí per recórrer. Per a les persones sordes, a la LSC se li ha de donar valor. Proposa **reconèixer la llengua de signes catalana a la constitució catalana.**

CLOENDA

Eduard López, vicesecretari general d'Acció Política d'Esquerra Republicana. Tal i com assenyala, ha sigut una mesa diversa que indica que som valents a afrontar el debat. Ell, que ha lluitat per l'extensió social del català, recorda anys enrera la lluita per la llengua i la situació del bilingüisme. En aquells moments, **la llengua estava vinculada a identitat**, un binomi interioritzat degut a la repressió franquista i les onades migratòries. Amb l'autonomia, en una situació de normalitat política, s'havia de ser capaç de naturalitzar tot aquest contingent de nova població i que el català guanyés espai davant l'hegemonia del castellà. Ara la realitat ha canviat. En la mesura que entenem la identitat d'una manera diferent, amb nivells de pertinença diferents, **els usos lingüístics no han de ser obstacle per identificar-se amb una comunitat nacional**. La nova República seguirà sent terra de pas i terra d'acollida, en que bona part de la població castellanoparlant vol formar part de la nova República Catalana. Com també que el model de l'estat-nació clàssic està superat, allò que vingui que ho puguem decidir entre tots democràticament. A la mesa hi ha hagut postures contrastades, aquest tipus de debat només serà possible en un marc de llibertat política i d'exercici de la nostra sobirania. Qui continua privant-lo és l'estat espanyol. **La República Catalana permetrà que aquest debat existeixi i ho puguem decidir entre tots**. Per guanyar un referèndum necessitem a tothom, ara necessitem posar la directa i guanyar la República.

Francesc Sànchez
Tècnic de polítiques sectorials
acciopolitica@esquerra.cat